

ההדואר

שבועון

יוצא על-ידי

ההסתדרות העברית באמריקה

בעריכת

מנחם ריפולוב

ניו-יורק כ"ה טבת, תש"ד

גליון זה נספח „הדואר לנוער” לחותמיו

שנת העשרים ושלוש, גליון יב (א'קח)

על קבר שמעון גינצבורג

(דברי מספר)

נפשו לקראת עמל שיש עמו בנין, שיש עמו משום תנופת הפוחות. בכשרונותיו המרובים, בשקדנותו, בתוקף-דעתו נעשה לאחד מבוניה, מקובעי דמותה של ספרותנו העברית באמריקה, לאחד מנושאי-דברה המובהקים של תרבותנו. הוא מת בדמי ימיו פשהוא נתון פעול העבודה למען הספרות העברית, מרכז חייו, ולא זכה לשוב לארץ-ישראל, כאשר קיווה. רק לפני ימים אחדים ראיתי אותו בביתו על מטתו, שממנה, לדאבונו הרב, לא ירד עוד. חגיגות שקטה היתה שרויה על פניו, שלוות יום-טוב.

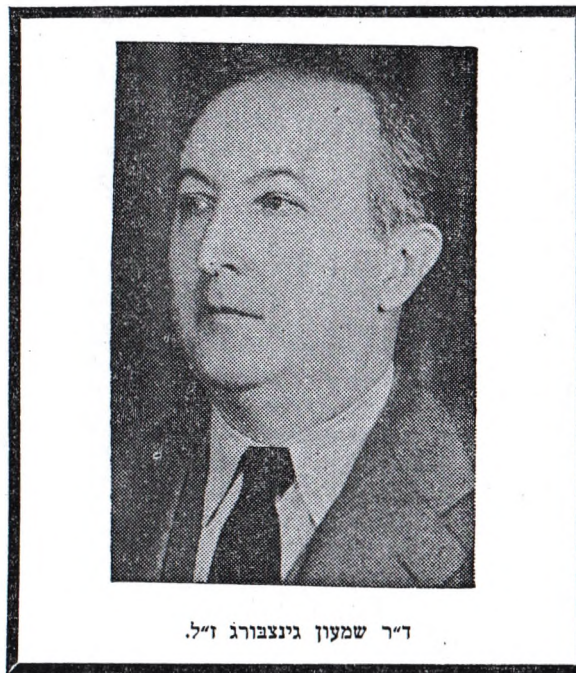
„שכור אני מעבודה”, אמר לי, „ואני מתפונן, אך אקום, לקראת עבודות חדשות”. „אך אקום!” — הוא לא ידע ואיש לא ידע כי המות קרוב, פליכך קרוב לו. נתקיים בו בגינצבורג מה שצייר בשיר-הנעורים שלו „מות”:

„באחד מן הלילות העגומים —
ונשמה מתחמקת דומם
חרדה,
בלי ברכת-פרידה.”

בפיו של אדם פלוני, מן העם, שם גינצבורג באחד משיריו את הדברים האלה:
„בלי זמרחי החרישי
העולם לעולמיעד לא יהי שלם.”

עולמנו אנו וודאי שלא יהיה שלם בלי זמרחי החרישי של שמעון גינצבורג. הוא יהיה חסר לבני המשפחה שלו, המשפחה העברית היפה, שאבלה הוא אבל פולנו; חסר יהיה לנו, חבריו וידידיו, ולציבור העברי בכל מקום, חסר יהיה לספרות העברית באמריקה ובארץ-ישראל.

הלל בבל

ד"ר שמעון גינצבורג ז"ל.

בשם קלוב פא"ן

של הסופרים העברים באמריקה

שבר גדול השברנו. הלך מאתנו אחד מאנשי-הסגולה שלנו ולרבים ממנו אבד חבר יקר, ידיד ורע מסור. הלך מאתנו אחד מן הטובים, מן המצוינים שבנו — אדם טהור, משורר בעל-מדרגה, סופר ומחנך, עסקן עברי חרוץ. נתרששנו כולנו, העברים, במותו של שמעון גינצבורג, ומרגיש אני כאילו אנו, הקרובים אליו, מובילים לקברות

בשם ההסתדרות העברית באמריקה

ההסתדרות העברית באמריקה כופפת את ראשה אל-צער עלי-יד ארוננו השחור של אחד מבוני התנועה העברית בארץ זו, המשורר שמעון גינצבורג היקר, שניטל מאתנו בלא עת.

לפני תקופת הרבה שנים בא הנה גינצבורג ראשונה, שפוחות היצירה היו מעטים ופזורים, צפויים לחדד זרעים באודיסה, והוא במרצו הרב וברוחו החזקה לקטם אחדם, גילה כשרונות חדשים ובנה את המסד של בית הספרות העברית באמריקה.

ושוב בא הנה לפני חמש שנים ומחצה, הפעם שליחה של אגודת הסופרים העברים בארץ-ישראל. אך מן תחומים בעולם האצילות. מטרתו היתה ארץ-ישראל, טובת ההנאה לאמריקה עצמה. ויתהלך בארץ לארצה ויחבה ובכל קיבוץ יהודי התאמץ לעורר את ההפרה ואת אחריות העברית. כמעט שאין עיר באמריקה ובקנדה לא השמיע שם את קולנו ותביעתנו. וכמה שמח לקראת זה, כל הבנה, כשהזכרון העברי התעורר כמו מתוך ינה ארוכה אצל יהודי במרחקים, וכמה כאב כשהוצג בני התנכרות בזויה והתפכחות שפלה! עדים הם שירים חדים שפרסם בשנים האחרונות.

הוא נע ונד, לא נח ולא שקט. מקום הוציא יום לא לילה-ובאשר חרף לא קץ. ותמיד פשראינוהו לזמן נר בין הנדודים היה חיוך טוב פורח על לחייו. האם היה סוד בחיוך ואנחנו לא ידענו, סוד צעדי המות והמנוחה הולכים וקרבים?

עני חמש שנים ומחצה, הפעם פרים העברים בארץ-ישראל. אך ילות. מטרתו היתה ארץ-ישראל, קה עצמה. ויתהלך בארץ לארפה די התאמץ לעורר את ההפרה ואת עט שאין עיר באמריקה ובקנדה לנו ותביעתנו. וכמה שמח לקראת זכרון העברי התעורר כמו מתוך י במרחקים. וכמה כאב כשהוצג תכחשות שפלה! עדים הם שירים האחרונות.

ח ולא שקט. מקום הוציא יום לא י לא קץ. ותמיד פשראינוהו לזמן י חיוך טוב פורח על לחייו. האם לא ידענו, סוד צעדי המות והמנוחה

זוט השני הוא עובר על כל שירתו גינצבורג היטיב לצייר את משחק לו לאטו עם פולנו. ויש שחרוזיו בכל גופנו, אך נדמה שאותו לא את אגרופו ולא עוררהו לקרב. זאב גינצבורג את החכמה העליונה ו המוכרח לבוא ואת נמנע-המניעה, המות מעדנות כמו עם רע וידיד? "במותי קברוני בגיא", המסתיים

מו מתוך תרדמת-אכסטאזה:

ן אדם חי
כך העולם בדממה
ק' הבהיר לגיא
לעד חור-עין אוהב אדמה.
שמעון גינצבורג. עוד רגע ותמצא רמה. ירחף-נא עליך תמיד "מראה".

יקרת מאוד. אך כה דרכו של עולמנו רגשות האהבה איש לרעהו עד אשר יג אחד של אֶזְנִי-בשר חרשות משמוע. "הב אדמה", ותהי נפשך צרורה לנצח ע ישראל ויצירות-רוחו.

ישראל אפרת.

ד"ר שמעון גינצבורג ז"ל.

בשם קלוב פא"ן

של הסופרים העברים באמריקה

שבר גדול השברנו. הלך מאתנו אחד מאנשי-הסגולה שלנו ולרבים ממנו אבד חבר יקר, ידיד ורע מסור. הלך מאתנו אחד מן הטובים, מן המצוינים שבנו — אדם טהור, משורר בעל-מדרגה, סופר ומחנך, עסקן עברי חרוץ. נתרשנו כולנו, העברים, במותו של שמעון גינצבורג, ומרגיש אני כאילו אנו, הקרובים אליו, מובילים לקברות יחד אתו חלק ניכר מהווייתנו, מעצם חיינו.

הכרתי את גינצבורג במשך תקופה ארוכה, מזמן בואו לאמריקה כמעט. הוא היה בעל אופי תקיף, נאמן-רוח, ישר-לב וישר-בטי, איש-המשמעת ואיש-האחריות. היתה בו איזו פשטות יסודית נובעת משלימות ותמימות שבנפשו. הספק, החיטוט, היאוש — אלה לא היו ממידותיו. בימים מרים ביותר, בשעות שחורות היה כובש את צערו ונראה כשופע תקווה, אמונה ובטחון. בעבודתו הספרותית הרחבה בשירה ובפרוזה, עבודת מקור ותרגום וכינוס, נשא את

אגודת הסופרים העברים בארץ-ישראל מתאבלת על מות גינצבורג

מאת אגודת הסופרים העברים בארץ-ישראל נתקבלה ב"הדואר" טלגרמה של אבל והשתתפות על מות שמעון גינצבורג. נאמר בה:

נדהמים אנו למשמע הידיעה על מותו של שמעון גינצבורג, המשורר והחבר, שנתן מכל אשר לו, מתוך התמסרות גמורה, אגודתנו, בייסדו ובנהלו את "קרן התרבות". שרויים אנו באבל כבד יחד עם משפחתו ומשפחת הסופרים העברים באמריקה.

אגודת הסופרים העברים בארץ-ישראל יעקב פייכמאן, נשיא; אברהם ברוידס, מזכיר.

נתקיים בו בגינצבורג מה שצייר בשיר הנעוץ "ש" "מות":

"באחד מן הלילות העגומים —
ונשמה מתחמקת דומם
חרדה,
בלי ברפת-פרידה".

בפיו של אדם פלוני, מן העם, שם גינצבורג באחד משיריו את הדברים האלה:

"בלי זמרחי החרישי
העולם לעולמ-רעד לא יהי שלם".

עולמנו אנו וודאי שלא יהיה שלם בלי זמרחייו החרישי של שמעון גינצבורג. הוא יהיה חסר לכני המשפחה שלו, המשפחה העברית היפה, שאבלה הוא אבל פולנו; חסר יהיה לנו, חבריו וידידיו, ולציבור העברי בכל מקום, חסר יהיה לספרות העברית באמריקה ובארץ-ישראל.

הלל בבלי.

בשם אגודת הסופרים העברים בא"י

עוד לא פשטנו מעלינו את מעטה האבל, שהעטה עלינו מותו של משוררנו הגדול שאול טשרניחובסקי, והנה נדהמנו לאבדה הגדולה השניה, שאבדה בפתע-פתאום למשפחת הסופרים, לספרות ולקוראים העברים, במות עליהם המשורר שמעון גינצבורג, בהיותו רק בן חמשים ושלוש שנים.

המשבר הגדול שבא על ארץ-ישראל בגלל המאורעות החמורים, שפרצו בשנת תרצ"ו ונמשכו כשלוש שנים, פגעו ביחוד בספר העברי, בסופריו ובמו"ליו. אז נולד הרעיון בקרב הסופרים לקחת את גורלם וגורל הספר בידיהם וליצור קרן ל"מפעל עצמי". ההתחלה נעשתה בארץ ולא בלי הצלחה. אך מיד נתברר, שנחוצה עזרה רחבה גם מן החוץ. עלה הרעיון לשלוח שליח מיוחד אל העברים בארצות-הברית להשיג מהם תמיכה הגונה ל"מפעל עצמי" זה, ושמו עין בד"ר ש. גינצבורג, שהיה באותו זמן יושב-ראש האגודה והצטיין במרצו, בדייקנותו ובמסירותו אל עניני אגודת הסופרים. וכאיש שישב הרבה שנים באמריקה ויודע את שפתה ואת שביליה ויהודיה והיה פעיל בה בשדה החינוך ועשה לו שם בחקירתו על רמח"ל ובשיריו וגם כעורך, היינו בטוחים, שהוא האיש המתאים ביותר למטרה שהציגה לה אגודת הסופרים וגם הברית העברית. המנוח קבל על עצמו את התפקיד הזה

ואנו האמנו שיצליח בשליחותו. אך כעבור חדשים מועטים התחלנו מקבלים ממנו מכתבים, שבהם סיפר לנו על אדמת טרשים הדורשת חרישה עמוקה וזריעה מתמדת עד שינבט הזרע והצמח יעשה קמה.

נתגלגלתי בשנת ת"ש לכאן ומיד לאחר כך בא הנה גם ש. האלקין, ולפי בקשת אגודת הסופרים בארץ-ישראל הצטרפנו לד"ר ש. גינצבורג והיינו למלאכות של שלושה ועזרנו לו במה שיכולנו בעבודתו הקשה. מאז היתה לנו ההזדמנות לראות אותו בעבודתו. את כל מרצו וזמנו השקיע בחרישה ובזריעה בקרקע של טרשים. הוא פגש בהרבה מכשולים, ובכל זאת לא רפתה רוחו ולא פסקה אמונתו בסוף הנצחון של הקרן השלישית. ובכל פעם,

פששב מדרכו וסיפר לנו על רשמיו בדרך, גמר: «ובכל זאת ישנם עוד באמריקה הרבה עברים טובים, שיש למשוך אותם ולהשפיע עליהם לרעיונו. נחוץ רק למצוא אותם».

ואמנם הגרעינים שזרע נבטו והצמח עשה קמה. פשלושים אלף דולאר העביר במשך הזמן הזה לאגודת הסופרים, ל"ברית העברית", ל"בית ביאליק" ול"ועד הלשון". בעזרת ה"קרן לתרבות" הסינטיטית יסד הוצאת "ספרים", שכבר פרסמה ששה ספרים — ארבעה מסופרי ארץ-ישראל ושנים מסופרינו כאן. בהשפעתו נוסדו בניו-יורק ובשיקאגו שני ועדי נשים, שהיו פעילים לטובת "קרן התרבות", ובהרבה ערים ארגן קבוצות אנשים,

שהתעניינו בפעולות ה"קרן" ובהפצת ספריה. ועד רגע חיי האחרונים לא חדל מקוות ומחלום על התפתחות הקרן באמריקה והוצאת "ספרים" והפצת התרבות העברית בארץ זו. ופתאום...

עבודתו המאומצת לשם "קרן התרבות" ועבודתו הספרותית (בתרגום שיריו של רובינסון לעברית) ועריכתו את הספרים החדשים שהכין מטעם "ספרים" לשנה חדשה זו — כל אלה קפדו את פתיל חייתו.

נחמתנו היחידה, ש"קרן התרבות" והוצאת "ספרים" שבהן השקיע את כל הוויתו והן היו מבחר חלומות ומשכנה ללכת בדרך שהתווה להן המנוח.

שלמה הלל

ויהי בנסוע הארון...

(על חייו ושירתו של שמעון גינצבורג)

מאת
מנחם ריבולוב

ויהי בנסוע הארון, הארון השחור —
ונדמה: גם דופק־החיים פה רופס,
וחלל בסחונם, והורגש רפיונם. —
(שמעון גינצבורג.)

א

מותו הפתאומי של שמעון גינצבורג, באמצע־חיוו ובעצם־עבודתו, זעזע עד היסוד את כל חבריו וידידיו ואת כל המשפחה העברית באמריקה.

ואותן השורות, ששר המשורר בשנת 1925 על הלוויית רעיתו, ושהובאו למעלה, עלו באור חותך, אור־מות, על כולנו. דומה היה באמת ש"חדל בסחונם והורגש רפיונם" של עצם החיים על אדמות.

הרגשה כזו תתקוף את האדם במוות עליו אחד מבני־משפחתו. ושמעון גינצבורג היה אחד מבני משפחתו העברית. הוא היה אחינו, עצם מעצמנו ובשר מפשרנו. יותר משלושים שנה עברו מאז בא בפעם הראשונה לאמריקה (בשנת 1912) ופרט לשנים ספורות שעשה בארץ־ישראל היה במשך כל השנים הללו חי אתנו ובתוכנו, נושא את משאנו, חולם את חלומותינו וסובל את סבלותינו עד שנפל חלל על מזבחנו.

הוא בא לאמריקה בשנת ה"ב לחייו וטל־העלומים על ראשו. הוא בא מאודיסה, מקום שם קיבל את "סמיכתו" הספרותית מביאליק, אבי כל המשוררים הצעירים ברוסיה, וברעננות אביבית של משורר בעל פשרון המאמין בעצמו ובחיים החל לגלות את פוחותיו בעולם החדש. גם עולם זה, האמריקאי־עברי, עוד היה בראשיתו.

עבודה קשה היתה זו, שהוציאתו מאוהל־תורתו ומתחום־יצירתו, והכניסו לתוך המציאות האפורה והעכורה, של אדישות והתנפרות ושל טמטום־לב. עבודה זו מפרכת את הגוף ואת הנשמה, מטילה לא פעם רעל־יאוש לתוך לב המאמין, מבלבלת את דעת־היוצר ומאפילה עליו את שמשו, והעיקר: מקפחת את עולם־חזונו ואת חלקו ביצירה.

במותו של גינצבורג תדכאנו ההרגשה המרה שאדם יוצר נקטף לפתע־פתאום ולפני זמנו ושפשנים האחרונות שהיה פה, למיום שובו מארץ־ישראל, לא היתה לו היכולת לתת לספרותו את מה שהיה בכוחו לתת ותחת זה נתן את כל פוחותיו ואת עצם חייו לעבודה ציבורית קשה, שאחרים יכולים וצריכים לעשותה.

זוהי הרגשת־ריגוז־ואכזבה על תנאי חייו פה ועל אדישות קהלנו לעניני רוח ולאנשי רוח וגם הרגשת רחמים לאי־ידיק על איש קרוב ויקר, איש בעל פשרונות ובעל זכויות, שהתעלל בו גורלו באכזריות רבה שפז.

ויחד אתו אנו בוכים על —

יקר כל החיים ותפארת חלומם
(צונחים חללים, בטרם בא יומם.)

ב

בשעה זו, של הלוויית־המת ויגון־הפרידה, קשה להשתחרר מן ההרגשה שהמות תופס מקום רב ונכבד בשירתו של שמעון גינצבורג. אפשר לומר בוודאות,

ששירי־המות שלו — וביחוד "פרחי־מות" — הם הטובים והשלמים ביותר שבשיריו. עוד בשנת 1911, בהיותו בן עשרים ואחת, ש בשירו "בערפל":

גוסס אשכב על הקרקע,
שטוף רביב־סתיו ושותק;
איש לא ידע, איש לא יראה;
הנה חוס של חיים פוסק.

אמנם, ידוע הדבר שמשוררים רבים מתחילים בצעירותם מן — המות. יגון־הנוער פשמת־העלומים אינו יודע גבולים ובשעה שהוא תוסס, ביחוד בלב משורר העובר על גדותיו מהרגשת־חיים ומסם־שירה, הוא שוטף את עצמו ואת תעודתו ומגיע עד שער־המות. ורק לאחר שהוא מצטלל ומתגבש הוא נהפך לכוח־חיים־ויצירה.

אמנם פן הדבר, וגם על שמעון גינצבורג עברה הנה הזאת. אבל הוא היה בן אוקראינה ויש יגון מיוחד, הנתן בשם יגון הערבה האוקראינית. על יגון זה שר גם טרטרניובסקי ז"ל, ואתו משוררים אחרים. אותה אדירה ורחבה, בעלת המישורים הגדולים וסערות־החיים הקשות, שידעה מהפכות ופרעות, שחיתות והרוע, ושידעה גם סערות־רוח גדולות, שזעזעו את יסודות החברה והעמידו את כולנו לפני תעלומת־פלא — אותה ארץ שבה עלתה החסידות, אשר ינקה ממעמקי החיים של המסורת והפרחה הספרות העברית החדשה, שהעמידה את הגורל במשורריה וסופריה, למן ביאליק ואח־ההעם עד פיאורט ובירדיטשבסקי, ומהם לצעירים וחדשים, בני דורנו — אותה ארץ אוקראינה נטעה בלב בניה גם שמחת־חיים

מותו. הפתאומי של שמעון גינצבורג, באמצע-חיינו ובעצם עבודתו, זעזע עד היסוד את כל חבריו וידידיו ואת כל המשפחה העברית באמריקה.

ואותן השורות, ששר המשורר בשנת 1925 על הלווית רעיתו, ושהובאו למעלה, עלו באור חותך, אור-מות, על פולנו. דומה היה באמת ש"חדל בטחונם והורגש רפיונם" של עצם החיים על אדמות.

הרגשה כזו תתקוף את האדם במות עליו אחד מבני-משפחתו. ושמעון גינצבורג היה אחד מבני משפחתנו העברית. הוא היה אֶחֱינוּ, עצם מעצמנו ובשר מפשרנו. יותר משלושים שנה עברו מאז בא בפעם הראשונה לאמריקה (בשנת 1912) ופרט לשנים ספורות שעשה בארץ-ישראל היה במשך כל השנים הללו חי אתנו ובתוכנו, נושא את משאנו, חולם את חלומותינו וסובל את סבלותינו עד שנפל חלל על מזבחנו.

הוא בא לאמריקה בשנת הכ"ב לחייו וטל-העלומים על ראשו. הוא בא מאודיסה, מקום שם קיבל את "סמיכתו" הספרותית מביאליק, אבי כל המשוררים הצעירים ברוסיה, וברעננות אביבית של משורר בעל פשרון המאמין בעצמו ובחיים החל לגלות את פוחותיו בעולם החדש.

גם עולם זה, האמריקאי-עברי, עוד היה בראשיתו. הספרות העברית החדשה חדשה היתה פה. האווירה טרם נתחממה, וצילילי השירה החדשה, הנאמנה והטהורה, עוד היו תועים פה כבודדים ויתומים.

ושמעון גינצבורג, שהביא אתו בשורת-אודיסה וכשרון שירי וודאי, נעשה מיד לכוח בונה ויוצר בספרותנו פה.

הוא היה גם איש-המעשה והפעולה וכן נעשה עורך עם עורכי "התורן" החדשי, ואחר כך השתתף גם בעריכת "לוח אחיעבר" ובירחון ה"מקלט", שיצא בהוצאת שטיבל ובעריכת פרקוביץ.

ולא רק בפעולה הספרותית, כי אם גם בפעולה החינוכית והתרבותית הראה את פוחו. הוא היה מנהל בית-ספר גדול ("מחזיקי תלמוד-תורה דבור-פארק") ובית-מדרש למורים, תרבות' (מיסוד ההסתדרות העברית). במוסד זה הראה עקשנות מיוחדת במינה וקיים אותו כמה שנים בתנאים קשים-מנושא.

וכששב לפני חמש שנים ומחצה מארץ-ישראל לאמריקה הביא אתו שליחות עוד יותר קשה וחשובה, הלא היא שליחות "קרן התרבות" של "אגודת הסופרים העברים" וה"הברית העברית העולמית". וגם פעודה זו גילה סבלנות ועקשנות יוצאות מן הכלל. הוא לא ידע מנוחה וליאות. הוא נדד מעיר לעיר, מחברה לחברה, פיתת את רגליו בדרך-לא-דרך מאדם לאדם ומעם-העברים לעם אחר כדי לתקוע את יתד ה"קרן השלישית" באמריקה. ובאמצע עבודתו זו נפל.

זו מפרכת את הגוף ואת הנשמה לא פעם רעל-יאוש לתוך לב המאמין, מבלבלת את דעת-היוצר ומאפילה עליו את שמשו, והעיקר: מקפחת את עולם-חזונו ואת חלקו ביצירה.

במותו של גינצבורג תדכאנו ההרגשה המרה שאדם יוצר נקטף לפתע-פתאום ולפני זמנו ושפשנים האחרונות שהיה פה, למיום שובו מארץ-ישראל, לא היתה לו היכולת לתת לספרותנו את מה שהיה בכוחו לתת ותחת זה נתן את כל פוחותיו ואת עצם חייו לעבודה ציבורית קשה, שאחרים יכולים וצריכים לעשותה.

וזהי הרגשת-רגו-ואכזבה על תנאי חיינו פה ועל אדישות קהלנו לעניני רוח ולאנשי רוח וגם הרגשת רחמים לא-ינקץ על איש קרוב ויקר, איש בעל פשרונות ובעל זכויות, שהתעלל בו גורלו באכזריות רבה כשזו.

ויחד אתו אנו בוכים על —

יקר כל החיים ותפארת חלומם
(ה) צונחים חללים, בטרם בא יומם.

ב

בשעה זו, של הלווית-המת ויגון-הפרידה, קשה להשתחרר מן ההרגשה שהמות תופס מקום רב ונכבד בשירתו של שמעון גינצבורג. אפשר לומר בוודאות,

תוכן הגליון

על קבר שמעון גינצבורג:

ישראל אפרת / בשם ההסתדרות העברית באמריקה; הלל פבלי / בשם קלוב פא"ן (של הסופרים העברים באמריקה); שלמה הלל'ס / בשם אגודת הסופרים העברים בארץ-ישראל.

מנחם ריפולוב / ויהי בנסוע הארון...

א. ש. אורלאנס / גבולות: (א) ההתעוררות נגד השערוריה האנטישמית; (ב) בין רוסיה לפולין; (ג) רעו עד שנשתאכו.

דניאל פרסקי / לזכר שמעון גינצבורג.

י. ח. אביבית / טיפין מן הים...

ישעיהו אוסטרדיין / לא אודך, אלהים...

ד"ר ניסן טורוב / יצירה כיוודעים ובלא-יודעים.

ז. שניאור / מוסר של שבת.

א. פוקר / פרשת השבוע בחיי עמנו.

הלוויתו של שמעון גינצבורג.

מסיבת-כבוד לה. סקלר.

בהסתדרות העברית; בעולם ספרותנו.

בשירו "בערפל"

גוסס אשכב על הקרקע,
שטוף רביביתני ושותק;
איש לא ידע, איש לא יראה;
הנה חוט של חיים פוסק.

אמנם, ידוע הדבר שמשוררים רבים מתחילים בצעירותם מן — המות. יגון-הנוער פשמת-העלומים אינו יודע גבולים ובשעה שהוא תוסס, ביחוד בלב משורר העובר על גדותיו מהרגשת-חיים ומסם-שירה, הוא שוכח את עצמו ואת תועדתו ומגיע עד שער-המות. ורק לאחר שהוא מצטלל ומתגבש הוא נהפך לכוח-חיים-ויצירה.

אמנם פן הדבר, וגם על שמעון גינצבורג עברה הפוס הזאת. אבל הוא היה בן אוקראינה ויש יגון מיוחד, הידוע בשם יגון הערבה האוקראינית. על יגון זה שר גם שאול טשרניחובסקי ז"ל, ואתו משוררים אחרים. אותה ארץ אדירה ורחבה, בעלת המישורים הגדולים וסערות-החורף הקשות, שידעה מהפכות ופרעות, שחיתות והריגות, ושידעה גם סערות-רוח גדולות, שזעזעו את יסודות החברה והעמידו את פולנו לפני תעלומת-פלא — אותה ארץ, שבה עלתה החסידות, אשר ינקה ממעמקי החיים של העם ופרחה הספרות העברית החדשה, שהעמידה את הגדולים במשורריה וסופריה, למן ביאליק ואחד-העם עד פייארובי ופרדיטשבסקי, ומהם לצעירים וחדשים, בני דורנו — אותה ארץ אוקראינה נטעה בלב בניה גם שמחת-חיים וגם יגון-מות, גם אור-עליה וגם צל-שקיעה.

וגם גינצבורג, איש הפעולה והמרץ, איש האמנה והתקווה, היה משורר היגון והמות, כפי שיעידו רבים משיריו.

השיר הראשון שלו, שנכתב בשנת 1906 (פלומר בהיותו בן 16—17) והפותח את ספר-שיריו נקרא "משירי הסתיו", ושתי המלים הראשונות של אותו השיר הן: נתייתם הפית. ב"בערפל", שנוצר למעלה, הוא מדבר על מותו בחגיגות רבה. טרם יעיף מלאך-המות את להט חרבו תלבין בשורת חסד של שלג צחור. ונוצות השלג, פוכבי-השלג, מביאים לו ברכת אור מארץ-הגלים לובן-השלג של החורף האוקראיני הוא הדמות המלווה את המות. ועוד דמות אחת תלווה, את המות, והיא דמות האהבה. בשעה האחרונה תבא היא, הדמות הנעלה חמדת-נפשו, אשר מן המצר קרא לה יום ולילה, והיא תפרוש עליו כנף תכלת ותפדה אותו פדיון שבויים. כן קלע מקלעת של טבע, אהבה ומות.

בדרכו לאמריקה שר את "שירת הספינה הטרופה" אשר בה יראה את המחזה הנשגב של איש ואשתו היוודים למצולות ואינם נפרדים, במותם כבחייהם.

וקרוב לזה ישיר ב"מות יעקב" על הגעני חיי האחרונים של יעקב אבינו. כל חייו עוברים לפניו כבמראה וכענני כסף הצפים בשמים, אך במרפזם קבועה דמות האהבה היקרה של רחל, מקברה בבית-לחם קמה ונצח

את שאלת הגבולות לדיון על בסיסו של "קו קורוון" — זה הגבול אשר התווה על-ידי הלורד קורוון ונתקבל מטעם המועצה העליונה של עמי ההסכם בשמונה בדצמבר שנת 1919 ואושר אחר כך בוועידת עמי ההסכם ביולי שנת 1920. הקו הזה מתחיל מגבול ליטה על-יד דווינסק ויורד דרומית-מערבית מעבר לוולילנה, גרודנה, יאלובקה, בריסק דליטה, דורוגוסק, קרילוב, ראוה רוסקה, והוא ממשיך מזרחה לפשמישל אל הרי הקארפאטים.

אם נעיין במפקד העם הפולאני האחרון משנת 1931 נמצא, כי בשטח הגדון היתה אז אוכלוסיה של אֶחָד-עשר מיליון נפש, ומאלה רק שני מיליונים וחצי המיליון פולאנים. לפי האחוזים למֶאָה אָנו למדים, כי בגליל

נגף לכל היחסים בקרב העמים המאוחדים. לפיכך שאף העולם רוח כשפֶּאֶה הידיעה ממוסקבה, כי רוסיה מוכנה לקחת את "קו קורוון" בתור בסיס לדיון בשאלת הגבולות. אולם שלטון הגלות של הפולאנים התחכם והודיע, כי הוא אומר להשען על בוררותו של אמריקה ובריטאניה בסכסוך הזה.

בעתונות האנגלית והאמריקאית נתקבלה החלטת השלטון הפולאני מתוך שביעת רצון, כי סוף-סוף "קו קורוון" איננו גבול אשר דרשו הרוסים ב־1919, אלא גבול אשר מצא אחד מראשי מתנגדיה של רוסיה הקומוניסטית בתור הקוֹ-המחלק את הארצות במידת היושר. אם הרוסים אינם מציעים את הגבול הקיצוני אשר הסכימו עליו עם

לזכר שמעון גינצבורג

מאת
דניאל פרסקו

אליהן מתוך המיתלב וצפיה רבה. שם מצאנו תיקון לנשמתו העברית. שם הוזמננו יחד עם חברים וחברות ישינים ונתקשרנו קשרי ידידות חדשים עם צעירים וצעירות יודיע-עברית, אשר זה עתה הגיעו אל חופי ארצות-הברית מעבר לים, או באו לגירויורק, על מנת לדור בה, מערי הקרת (הפרובינציה).

במשך השנים, כמנהג העולם, נסתדורו אצלנו הענינים לפי הרגלים שונים וחלוקות מסוימות. כוחות פעילים נעשו ל"מנהיגים" וכוחות סבילים — ל"מונהגים". כמרכן קמו קבוצות "פוליטיות" מוצקות של מספמים ויריבים. לא חסרו, כמובן, הטענות על "חוסר פעילות" מצד הוועד הפועל המושל בכיפה. לפעמים נשמעו אצלנו גם וויכוחים חריפים, חילוקי-דעות עזים וכדומה. אפס צד שווה היה לכל מאות חברינו, אשר נספחו על "אחיעבר" בכל משך שנות קיומה: כולם היו עבריים קנאים, לוחמים קיצונים ליחוד-שלטונה של שפתנו ללא וויתורים ופשרות. לא שמנו לב לאַבְנֵי-הבליסטראות, שנזרקו בנו מתוך מחנה האידישיסטים (אשר אָף הם היו אַז תוקפנים ביותר). היתה בנו מעין מסירות-הנפש של לוחמי "מחתרת" צבאית או מפלגתית. אלה שנשארו בחיים מתוך האחרי-עבריים עודם מוסיפים לחיות על-פי אותו הקו הנטוי ללא סטיות — והכל מפירים אותם לפי סימניהם וסגולותיהם.

ב

"אחיעבר", שנסודה ביום ט' באייר תרס"ט, כבר היתה בשנת תרע"ב בוגרת בת שלוש שנים ועמדה בעצם פוחה ופריחתה. תוך כדי השנים האלה הופיעו על דוכנו אורחים חשובים וידיעים-סופרים וחכמים, נואמים ומנהיגים. אלא שהם הופיעו עד-אַרְגִיעָה לאספה אחת או שתיים. אולם מעטים מהם נעשו לחברים, אשר לרוב לא השתתפו עמנו באספותינו. רק הופעתו של שמעון גינצ-בורג עשתה באמת את הרושם היותר ניכר במערכות אגודתנו. אפשר להגיד עלי גומה: הוא היה "מאורע" בחיינו העבריים שבגירויורק.

אולם, עד שהודיעה "טאס" את עמדתה של רוסיה הציע קורדיל היל, מזכיר המשרד לעניני חוץ, לרוסיה את שירותו לתווך בסכסוך הפולאני, ועם כתיבת הדברים האלה עוד לא נתקבלה תשובתו של סטאלין. בינתיים הדפיס העתון "פראוודה" את הידיעה המשונה על-דבר פגישתם של נציגי בריטאניה עם פון ריבנטרופ — ידיעה שהוזמה רשמית על-ידי הבריטים והכניסה מבוכה ביחסים של העמים המאוחדים.

התרת התסבוכת הזאת תהיה אבן הבוחן לסיכוי הצלחתם המדינית של העמים המאוחדים. על סגן המחלוקת הרוסית-הפולאנית, אשר הידיעה ב"פראוודה" היא אולי אבן במשבצתה, עלולה להטריף, חס ושלום, כל ספינת האיחוד של הנלחמים בפאשיזם.

התקופה ההיא היתה תקופת השירה גם בספרות העברית וגם בגילנו הפרטי. "השלוח" היה אַז בעינינו מעין מוסד לאומי, מן תרבותי ממדרגה ראשונה. כל חוברת משלו שימשה אַז נושא לשיחותינו ערב-ערב ולילה-לילה גם בטיולינו הארוכים על פני אורז איסט ברודוויי וגם בבית-הקפה המיוחד שלנו באותו רחוב. תבני מאליתם, כי יותר מכל הודענו התעניינות יתירה למדור הפזיז אשר ב"השלוח". חכמת-ישראל נחשבה אַז בעינינו מעין נחלת ה"זקנים". סיפורים אָמנם חשובים הם, אלא שחשיבותם ממדרגה שניה. ראשית כל האמרנו ורוממנו שירים עד לשמים, שכן יש בהם שיא-הכשרון ופסגת-היציירה. מיד, מבלי חכות הרבה ובלי שהיות יתירות, קראנו את השירים החדשים — והיה לנו חוכי למכביר בשביל וויכוחינו הלוהטים לאַחר שקיעת החמה והתנפחות הגעועים בלבכותינו הצעירים. על פני המעטפה הפחולה של חוברות "השלוח" מצאנו מזמן לזמן שמות חדשים לאמונים ביחוד בחלק הפרוזה (ויש שמות פאלה, שלא הוסיפו להיראות עוד לעולם ויהיו לחידה עד היום הזה). אפס בחלק השירה לא נתנו משוררים טירונים אלא לעתים רחוקות עד מאוד (בזה נוכחתי מימים האלה, כאשר עברתי על פני רשימות תוכן-הענינים של כרכי "השלוח").

והנה "סנסאציה" קטנה במשפחת הקוראים הגלבהים בעירנו זו. ב"השלוח" כרך כ"ג (ראשית תרע"א) שיר אָרוך, התופס כוז ששה עמודים בשם "ברשתות-הכסף". אין זה שיר סתם, אלא פואמה — מלה שקסמה לנו משום-מה. ומתחת לשם הראשי כותרת-משנה יש "סהרוריה", כלומר: ציורי טבע והבפת ויש לאור הירח. והשורות ארוכות-ארוכות:

"על ערבות-הים העגומות אורגת הלבנה הפגומה רשתות של כסף, סוללת במים נתיבה מזהרת, ולאורו החשאי של חרמ-הסהר שם ניגפה חיוורת רכובה על גל אָט ובדד לקול שירה חרישית, עגומה... על ערבות-הים העגומות נלכדתי ברשתות-הפלאים: עיני — לנתיבת-הכסף ולפי — לשירת-הנכאים..."

ואחרי-כך אָנו קוראים "על צור פה ושם בת-הגלים מסרקת מחלפתה הירוקה" והמשורר מודיע פשוט: "נפשי לנצח — ולחידת העבר". זוהי כבר תנופת-דמיון נועזה מאוד. ובאמצע השיר, ממש כִּז בתוך "הזהרה" של ביאליק, זורעים פזמונות קצרי-שורות:

וסוף-כל-סוף נגמרת ומוחאים כפיהם ומר חיהם, לשמש-עולמן הגדול...

קראתי פעמים והתפעלתי מאד-יכלול כמרכן מצאתי שם 7 שמות-עצם גמורים. וגיוניו הידועים, הג ושמ: שמעון גינצ-בורגער בשנתי נעשה המשורר הזה התרופים שבנו טענו מקולות שנשמעו קו שמי השירה — ואורו שוב שיר מאת שמע שירים מאתו: "הנה אני שואל לחתום את שמו תח לאוג הוא צריך בב

ציירו לכם בנפי ואספת "אחיעבר" לא למראה, בעל עינים 1 כולו מחייך ומבהיי ממושכות ושמ 4 מתוך "השלוח" בא והתמימות, שהיו לנו. כך בספרותנו, מבקר אחת. ויהי כאחד מא שמר אַז בכל כוחו בעניני עסקנות עבריו

הדברים
ביניהם
על דבר
ידעה
ביחסים
לסיכויי
זל סלע
ראודה
לום, כל

ברית וגם
ומי, מכון
אז נושא
פני אורח
ב. תבינו
ר הפיות
עין נחלת
ממדרגה
שכן יש
יבה ובלי
לגן חומר
והתגברות
תולה של
אמועטים
ראות עוד
לא נתגלו
זמי בימים
של פרכי

פערנו זה
זופס כדי
זתם, אלא
ום הראשי
בעת רגש

ת'
מה...
ם:
..
ז מחלפתה
ת' העבר'
ממש כמו
: z

מנין לו לבראודר מה הוסכם במוסקבה, קאהיר וטי-
ראן — ביחוד בשתי הערים האחרונות, אשר הידיעות
הפיוטיות של ארבעת האיתנים היו דלות מאוד — אין
דעת, אולם אנו זוכרים ויודעים עד כמה ניסה לנחש את
האמת מהזמן אשר פרת סטאלין ברית מסחר עם היטלר
אוגוסט של שנת 1939 ועד היום הזה, ותמיד נכשל
בניחושו, כי סטאלין לא ראה צורך להתייעץ עמו. בראודר
נקט אפוא, הפעם מידה של זהירות ודיבר בדרך כלל.
אין הבדל מה שהיו ההסכמים במוסקבה וטיהיראן, ובלבד
סטאלין הסכים להם.

ידי הבוקר הגנו
פה על הארץ הגדולה,
בנים לשמש העולה —
בנים לשמש אמנו.

דמלסוף נגמרת הפואמה בהפעלה (עפעקט) מרעשה: "עומדים
איים כפיהם ומרקדים מסביב לאמם, / מרקדים מסביב למלכת-
הים לשמש עולמם, / מרקדים מסביב ושרים את המנון השמש
ל..."

קראתי פעמים אחדות את השיר הרענן והמשוכלל הזה
עלתי מאדיכלות היפה, מצורתו המלוטשת ומסגנונו המהודר.
כן מצאתי שם שני חידושי-מלים, "בחלחלות" ו"צחרחרות" בתור
העצם גמורים. אף כי השיר עשוי לפי כל סממני ביאליק
ענין הידועים, הנה האמנתי בתומי, כי כשרון אדיר קם לנו —
הוא שמעון גינצבורג, ועירו: אודיסה.

בירבער פשנתקבלה החוברת הנוכחית של "השלוח", כבר
המשורר הזה מפורסם אצלנו. הדעות היו חלוקות.
ישם שבנו טענו: הכל חלק כאן יותר מדי, הפל כאילו הד
הוא שנשמע קודם-לכן. אך אין בכך כלום: עלה כוכב על
השירה — ואורו יתבהר במשך הזמן. בכרך הבא כ"ד (תרע"א)
שיר מאת שמעון גינצבורג, "בערפל" — ובכרך כ"ה — שני

סממנים: "שפעת בר" ו"נימים נמתחות".
הנה אני שואל אתכם: איש אשר כל אלה, איש אשר זכה
לאת שמו תחת חמשה שירים ב"השלוח" גופו — וכי
הוא צריך בבואו אל אחיו העברים בני-יורק?...

ג

עירו לכם בנפשכם מעמד כזה: שעה תשע במוצאי שבת
ה"אחיעבר" לא נפתחה עדיין — והנה נכנס צעיר גבוה ונחמד
הוא בעל עינים חומות ולחיים וורודות וחסמו גבוני ואצילי.
מחזיק ומדבר לאט במלים ספורות ובהפסקות
המות — ושמו אינו אלא... שמעון גינצבורג. המשורר החדש
ה"השלוח" בא לדור בכפיפתו! הצגנוהו בכל החמימות
למות, שהיו לנו. והפלא היה: אורח כזה, בעל "ווחק" פל-
ספרותנו, מבקר תכופות את "אחיעבר" ואינו מחסיר אף אספה
והיה כאחד מאתנו בתור חבר ועברי — אולם יחד עם זה
אין בכל כוחו על "מחיצה", דיסטאנץ בלעז, בינו ובינינו.
עסקנות עברית היה לנו כאח וכרע, ברם בעיני ספרות

במוסקבה? — אמר בראודר — שיהי תמיד היתה
עצמאית ולא נזקקה למפלגת חוץ. אולם מי שיש לו
קצת זכרון יודע, כי בהתאם לחוק פידראלי חדש היתה
המפלגה הקומוניסטית בתור באת-כוח מפלגת-חוץ חייבת
להרשם במשרד לעניני חוץ ולמסור את שמות חבריה.
את זה לא רצה בראודר לעשות והוכרח להוציא למראית-
עין את המפלגה מן ה"קומאינטרן".
וכשעשה את זאת, האם עזבה המפלגה האמריקאית
את ה"קו המפלגתי"? האם לא שימש לה "אל-קו" מסתורי
— מין טיליפתיה, כביכול — לקו?
אנו זוכרים את אפשרויותיו של קו המפלגה, כשעתון

הביט עלינו מגבוה. הוא ירד אלינו ישר מאודיסה מתוך סביבת
ביאליק וקלונזר ומזמן לזמן הוא מקבל מהם מכתבים פרטיים.
על-פי הפצרי הראני את דבריהם. ביאליק מקווה מאתו לגדולות,
וקלונזר מצהיר בוודאות: "פשונוך. הלך ומתעמק". בשנים
הראשונות נהג עמנו בזהירות ובמתינות ושמר על כבודו באופן
עדין. בקיצור: איש לא כמונו, הבטלים האינטימיים חסרי קצב
ונימוס. אפס לאחר-כך התייחס אל אנושי-שלומנו במין חביבות
ולבביות, שקשה למצוא דוגמתו.

זכור לי מאותו זמן נאום, שנאם אנו חברנו הסופר מ. ליפסון
(עתה עורך ה"יומן" "הצופה" בתל-אביב) על שפינוזה. הוא צייר
גם את הסביבה, שבה חי שפינוזה, הואיל וליפסון התגורר באמשטר-
דאם. יצא חוצץ נגדו שמעון גינצבורג מתוך איוו הערות והשגות.
הנאום ענה, פמנהג. אפס היריב לא טמן ידו בצלחת. הוא דרש
בכוח רשות-הדיבור, מיד הכרונות לחקף העומד על דעתו, עקשן
עשוי לבלי חת. ואמנם כן נשאר עד מותו. איש-מלחמה היה
מטבעו ומעולם לא נסוג אחרו גם אם הגן על עמדות לא כל-כך
מקובלות על הרוב. לא תמיד הסכמנו לו. במשך שלושים השנים
האלה היו בינינו סכסוכים, ויכוחים, חיכוכים. עדנפש היה בשל
ולחם בכל כוח-הכפרת. אולם תמיד כיבדנוהו, פי ידענו את נפשו
הטהורה: טובת התרבות העברית והשפה העברית היתה נגד עיניו
תמיד, למען היו כל חייו עלי אדמות נתונים-נתונים, ולמען מת
מות קדושים ואידאליסטים.

לא חיפה גינצבורג הרבה, אלא כבר מן האספות הראשונות
התבלט והתרומם כאחד וותיק בקרבנו. איאפשר היה שלא יעיר
אל עצמו תשומת-לב. לאישיות חזקה היה בעינינו. וכאן עלי
להוסיף, כי היה למה שהיה גם מפני טעם אחר ומעניין ביותר:
לא בן יחיד, אלא למשפחה שלמה היה אצלנו — משפחת
הגינצבורגים.

אחיו הצעיר ממנו הלא הוא המשורר, העתונאי והעסקן הספרותי
פסח גינצבורג (דווקא באותו ז', שהנהנו כעת עורך-החדשות
של ה"יומן" "הארץ" בתל-אביב. הוא היה "בחור עם הבחורים",
נער שובב, עליו ושובר לבבות (של החברות, כמובן). ביחוד היה
רוח-החיה בסניף "אחיעבר" לשעשועים ולתענוגים, שנקרא "יובל".
הנשיא שם היה ד"ר ישראל אפרת, והמזכיר מ. פיינשטיין, והמנצח
על הזמירות היה החזן גרשון אפרת. שני האפרתים האלה (בקיצור:
אפרתיים) גדרשו כמין חומר לצחוק והוללות. פסח גינצבורג

בחוץ-לארץ להתפרק.
רק לפני שבועים בערך שינתה המפלגה הקומוניס-
טית בקובה את שמה ל"מפלגה סוציאל-דמוקרטית"
והחברתה בארצות-הברית נעשית כביכול לחברה לחינוך
מדיני. מנהיגי המפלגות עוד נואלים לחשוב, כי אנו
מאמינים להם שהם פועלים על דעת עצמם ואינם נוהגים
על-פי "טיליפתיה" של המפלגה במוסקבה, אולם הם
טועים טעות גדולה.
אופורטוניסטים בבראודר וחבריו יכולים לומר לעצמם
פזמון חדש מזמן לזמן, אך אנחנו לא נשפח את עברם של
המזמרים האלה, המעיד גם על עתידם.

היה "מוזיק" בחרוזים, ועל כל חבר וחברה, על כל מקרה וכומר —
הוא קם ומקריא ברוב כשרון חרוזים, שבידו את הדעת (למשל,
אל פלונית: "בראותי את צווארך, / עליך אברך; / בראותי את
ידך, / מיד אחמדך. / אך בראותי את אפך, / אעזוב בגפך").
ואחיו הבכור חכם-החשבון, החוקר והפיליטוניסטי יקותיאל
גינצבורג, פרופיסור במכללת-הישיבה של ניר-יורק. הוא היה
אז מעין גובע של הומור חי. לא רק בנאומיו, אלא גם בויכוחיו
ובהערותיו היה מתיז ניצוצות היתול בלי הפסק. אין עליו להתאמץ
— גם הטון שבדיבורו וגם קולו הנמוך סייעו לו הרבה בזה. מלבד
זאת הצטיין בפשטותו האנושית. הוא לא העמיד רצינות ונסתגל
אלינו, אל "הקבוצה האינטר-ברודווייית", תיכף ומיד. הוא ריפך
הרבה את הפחד מפני תביעות "הטעם הטוב" והיחס היפה,
אותן התביעות שאחיו המנוח שמעון היה כסדר מטיל עלינו בדיבורו
וגם בשתיקתו...

ואליאנא תשפחו: גם אחות יש להם ושמה חיה (היא
גברת פרידמאן, מורה עברית במיזמי ביטש, פלורידה). כולה סמל
עדינות וצניעות. מדברת מעט, אך נעימה בהליכותיה. אף היא
משוררת ושרירה הנדירים נתפרסמו ב"התורן" וב"הדואר". ואז
נראתה באגודתנו שארת-בשרם מלכה גינצבורג, שהיתה
נחמדה למראה, בלונדינית ובהירת-עינים. היא לקחה לבבות בקסמה
החיצוני והפנימי. אחר-כך חזרה לרוסיה והיא יושבת בסיביר.
היא הדפיסה שירים עבריים בקובץ "בראשית", ב"התקופה",
ב"כתובים" ועוד בחתימת: בת-חמה.

ד

משפחת הגינצבורגים בעלת חמש משפחות היתה מהודקת
ומרוחקת כגוף אחד. על-כן היתה רבת-השפעה וכמעט לא נבצר
ממנה כל אשר יומה לעשות. והעיקר הוא, כי כל החמשה הם
בני-אדם מוכשרים, רבי-דעת ובעלי לשון-לימודים. בחכמתם
ובטכסיסיהם הגנו זה על זה בעניני הצעות, הצעות, החלטות,
דעות והשקפות. ביחוד נלחמו בעד ראש-המדברים של המשפחה:
שמעון גינצבורג. שרטטני למעלה את המעלה "כמעט", לפי
שלאמתו של דבר היתה הממשלה ב"אחיעבר". תמיד ביד "משפחה"
אחרת: א. שפיוזה-גדלר, א. ש. אורלאנס, מ. פיינשטיין, המנוח ש.
אפשטיין וכותב הטורים האלה. חמשה נגד חמשה. ואני מודה, כי
מצב "המושלים" היה לא פעם מסוכן מפני התקפת הגינצבורגים.
לא אחד מאתנו היה חייב להיות מעין "אייזנהויאיר" קטן במלחמות

הוא גם שחתם על "האמנה האטלנטית". ככל עם מופה תלינו גם אנו את תקוותינו במגילה ההיא... והרי גם "הפית הלבן" בוואשינגטון, שהכריז על זכויותיו של "האדם הקטן" — "האומה הקטנה" לא כל שפן...

כך ניחמנו את עצמנו, ושוב הכרזנו על גיוס, ושוב גיוס. השונא הוא שונאנו. שותפים אנו למלחמה זו גם כנגד רצונו של השותף. ירשו גודד עברי — מוטב, לא ירשו — נלך ביחידינו. יתנו דגל עברי — מה טוב, לא יתנו — גרים דגלים אחרים. כל דגל שחרות עליו "מלחמה בהיטלר" הוא דגלנו. והלכנו. התרוקן הישוב מן הנוער. כל בחור פעמיו יצא את הארץ, ואם גם נשאר "אי-שם בארץ" — יצא מרשותנו. מעכשיו קשור הוא למקומו, כבול הוא לפקודות צבאיות. לא אנו, לא אנו ניתן את הפקודות האלה. הם. הם יפקדו. הם, אנשי-

אף היא בוחרת שליחים מטובי הדרשנים ומכוונת אותם אל הכפרים הערביים. כרוזים, הבטחות. "בואו, ערבים, התגייסו. הנה יהודים הולכים. ילמדו דרכי-מלחמה חדישות. ישובו כולם מלומדי-מלחמה. מה תעשו? בואו, לימדו גם אתם..." התחילו באים גם ערבים. תחילה יחידים, אחר כך עשרות ומאות. באו, לקחו נשק, וחזרו הביתה. ושוב באו, ושוב לקחו, ושוב חזרו. "ותמלא הארץ חמס" משלל הציד, ממחנות מגני-הארץ. יש שתופסים אחד, עונשים איזה עונש. "שתי שורות קטנות בעתונות המקומית, וחסל. והמשחק חוזר חלילה.

ועיני הישוב רואות ותמהות, רואות ונפחדות, רואות ומתמלאות דאגה ויאוש. מה לעשות? את מיטב כוחותינו נתנו ל"מחנה המשותף" נגד האויב המשותף. מה נעשה כאשר יקומו עלינו מפי? שם — רבה התכונה, ויד מנוסה מכוונת אותה. מה לעשות? הקדוש ביותר מפל

הפנימיות שלנו, כדי להדוף אחר חצים, שעפו מתוך אסטרטגיה מחושבת מפל פינות החרד ממקומות "ביצוריהם" של חיילי הגדוד "גינצבורג", גורריהם ומעריציהם.

שמעון גינצבורג מטבעו היה מחונן בתכונה מיוחדת להסתגל עדימהרה לתנאי ארץ-מגוריו ולספוג את תרבותה, אך לא להיטמע בה. איני יכול להוכיח מתי היה "ירוק" אצלנו, פדרך שהיו אחרים שנים על שנים. לא עברו ירחים מספר וכבר הרגיש בקרני-המימוש הרוחניות שלו את מצב היהדות פה במדינה. בעוד לא הספיק לער מעליו את אבק הדרך הרחוקה מאודיסה עד ניו-יורק — והנה אנו קוראים ב"השלוח" פרך כ"ז מאמר ארוך ומפורט מאת שמעון גינצבורג בשם "החינוך העברי בארצות-הברית (מכתב מאמריקה)". שמתחתיו השום: "אבגוסט 1912". המאמר הזה, לאחר שקראתיו זה עתה, לא נמר ריחו עד היום. הכותב מתאר בצבעים שחורים את הדלדול הרוחני שלנו והוא מוסיף: "ועילת-העילות של חזיונות אלה? — ההמון יאמר: הרחוב, מבחן; אני אומר: חוסר-חינוך, מבפנים". הוא אומר, פי כלי-החינוך היחיד שלנו, שאינו מעלה לעולם חלודה — הוא החינוך העברי השלם. "על שלושה דברים יעמוד החינוך העברי באמריקה, או לא יעמוד כלל: על הלשון, על התורה ועל השבת". הוא היה הראשון, שהציע במאמרו זה להדפיס קובץ שלם ומלא "שיכניס לתוכו את כל פניני ספרותנו, שהשבת מאגדת אותן פחוטה-השני, החל ממרגליות האגדה העברית הקדומה וכלה בלכה דודי ובהיינה ובביאליק". קובץ זה נתגשם במלואו בצורת "ספר השבת" הידוע. המחבר דורש לתת לילדינו את "התורה עצמה, לא סורוגאט שלה, מעין תורה ובמקום תורה". הוא מחליט: "ללוליהוין אין פאן מקום. לא חשוב הוא לדעת אם ספר, משנה תורה קבלה היא ממש או, נמצא בומנו של יאשיהו. חשוב לנו אך הדבר, שאותם הילדים, שעמדו בספר שמות' במעמד הר סיני, יעמדו עכשיו, ביחד עם כל העם, בערבות מואב, מקום שברית חדשה כורת ה' עמהם (מפורש כתוב: "טפכם"), וישמעו ויבינו, פי, לא אתכם לבדכם אנכי כורת את הברית הזאת... כי את אשר ישנו פה עמנו עומד היום... ואת אשר איננו פה עמנו היום..." לאחר שהוא מנשא את גודל-ערכה של השבת הנפלאה, הרינו מציין בסגנון פיוטי: "בואו ונחזיק טובה לאמותינו, שלימדו את בנותיהן לשמור ולעשות את גרות השבת כשמור הכהונות את אשה-הקודש, אשה-תמיד. הנרות הללו

הם מחא אלת פנגד רוח-החולין, שנתבצר בבית היהודי באמריקה, ומי יודע אם לא הם יגרשו אותו, — הם, תובעי-מנוחת-השבת הצנועים". ולבסוף הוא מסים לאמר: "עמנו באמריקה אינו אילן התלוי באוויר, כזה שברוסיה, שכל רוח-קדים באה והופכתו על פניו. הגזע שלו — ההמון — לא עוד פאראויט הוא, ואף-על-פי שצמחו עליו כמהים ופטריות מורעלות — משלו הוא יונק ומתפרנס. אבל מה שחשוב ביותר: הוא נמשך אל שרשו מאליו. בענפיו ממשש גזע עוזר זה ומבקש את מקום-השורש ואת מקומו שלו על גבי אותו שורש. אנשי כנסת הגדולה, איכם?..."

המאמר הזה היה נועז מאוד בימים ההם, עת היה לנו "אידיאל" רק דיבור עברי קלוקל לתינוקות של אסכולות משלנו. תופס-מרוצה ודורש מאפסימום בחינוך היה שמעון גינצבורג מן הרגע הראשון שבה הנה ועד הרגע האחרון בחייו. ואמנם מיד ניתנה הזדמנות לידו לקיים את תכניתו המחזיקה לראות. "לשפת החינוך" של ד"ר שמשון בנדרלי, שנוסדה אז בתור מוסד סמוך לקהילה היהודית בניו-יורק בראשותו של ד"ר י. ל. מאגנס, התחילה למשך כוחות פדגוגיים חשובים. שם כבר עבדו צבי שארפסטיין, יצחק ביבר, ש. ב. מקסימון ועוד. אליהם נספח מיד גם שמעון גינצבורג. והוא במרצו, בעבריותו המוחלטת ובהשפעתו האישית, בשותפות עם חברו הדומה לו מקסימון, הסגיאן פעלם לשם השבת החינוך העברי בניו-יורק. הם גם עזרו הרבה בחיבור ספרי-לימוד עבריים חדשים, שנפוצו אז (בעיולם שמות המחברים). אחר-כך, כשנתמנה גינצבורג למנהל במוסד "מחזיקי תלמוד תורה" בבורר פארק, הקדיש את כל כוחו וזמנו להרים את המוסד לתכליתו הרצויה.

גינצבורג היה מראשוני מייסדיה של ההסתדרות העברית למשנת הווסדה 1916. בכל וועידה השמיע את קולו ותבע פעולות נמרצות לתקנת החינוך העברי. בשנת 1920 נוסד מטעם ההסתדרות בית-המדרש למורים ולהשכלה עברית גבוהה בשם "תרבות". המוסד החשוב הזה, שנתאכסן במרכז היהודי ברחוב סטנטון שבמורד העיר ניו-יורק, העמיד במשך עשר שנות קיומו אוכלוסיה הגונה של מורים ומשפילים עברים, שרבים מהם ידועים עתה בניו-יורק ובערי-השדה. התלמידים היו אנשים בוגרים, אלה שעבדו כל היום ורק בערב באו לשמוע תורה ולקח ב"תרבות". גינצבורג התמכר

יתעורר המצפון האנגלי וידאג לשמור את הבטחתו. בחרו אנגליה! אבל אם אין הגיון לאנגליה, יש הגיון למעשה וגם למעשיה של אנגליה. ואלה תובעים מאתנו דרשוננו. אם אנו טועים במדרש — אחריות הטעות העושים. אלה צריכים לדעת, כי בני-אדם פשוטים, גם מאמינים בני מאמינים, אין להם אלא מה שעיניהם רואות. והרי מעשה שקולו. עולה השמימה.

הימים ימי התבוסה הצבאית הגדולה בלוב, טוברק ונסיגה מבוהלת עד לאי-עלמין, ובארץ מתחולל האוכלוסיה לג' פתות: ילידים, אנגלים ויהודים. ומעט לא היתה החלוקה בולטת כל-כך, כמו בימים הראשונים, הילידים, הם החתנים השמחים. מדי יום יושבות חברות-חברות על-יד מקלטי הרדיו שולח להם ממשלת הארץ, מקשיבות לשידורי בא-ר-י העל קית בלשון הערבית, ובבוקר הם מופיעים בעיר, פתו

בכל נפשו ומאודו לבית-האולפנה הזה גם בחור מורה וגם מנהל, ששימש במשרתו זו רוב שנות קיומה של "תרבות". עסקו שם שלא על מנת לקבל פרס. איזו רוח-הקודש היתה בין הפתלים האלה. אחווה ואינטימיות מילאו את החדרים של הלימוד.

בקובץ הקטן "תרבותנו", שהוציאו התלמידים לחנוכה הראשון בשנת 1924, מברך בשער המנהל ד"ר שמעון גינצבורג ברפת "שהחינוך" והוא מספר שם את ההרפתקאות הרבות, עדו על בית-המדרש ההוא, שהיה יחיד במינו אצלנו. הוא נקרא שם: "מסירות-נפושם של התלמידים והתמפרותם הרבה ללשונות התלבוהות לשמוע דבר ה' על אף הליאות הגופנית אחר יום של עבודת-פרך בבתי-החרושת, על אף המחסור ולפעמים הרעב רבי-ענות ורבי-זוהר גם יחד בתולדות אמריקה העברית".

ואת אשר פעל לשם הספרות העברית באמריקה — זה נדב בפני עצמו. כידוע, היה אחד מחברי המערכת (אבי גולדברג) גינצבורג, ש. ב. מקסימון, ב. ג. סילקינר, דניאל פרסקי של התק העברי הראשון פה במדינה, שנתקיים בצורת ירחון ונשק בבלגויל שונים משך אחר-עשרה שנה. הלא הוא "התורן", שהתחיל "אחיעזר" להוציא בסיוון, תרע"ג. גינצבורג היה המוח העצום והעורך הראשי של "התורן" ורבות פעל גם לקיומו החמיר להתפתחותו הספרותית. את הפרטים אני משאיר לעת-מצוא נסב לתאר את המפעל הזה כולו. כששא. א. י. שטיבל לייסד את "הוצאת שטיבל" ואת הירחון "מקלט" בשנות 1920-1921 נדב י. ד. ברוקביץ, נכנס גינצבורג לעבוד גם הוא. שם נפגשו את יומיים וראיתי את נאמנותו ויסודיותו. הוא היה אחד מחברי העורכים של "לוח אחיעזר" שנה ראשונה, תרע"ח. נצינו מעולם לא הניח את עטו, מעדרו וחרבו. את שכתו נטה לכת ולספול בכל ענין ומפעל. גם פעולתו לארץ-ישראל לא שטה נח. ב"ברית עברית עולמית", ב"אגודת הסופרים" ב"פאן-התעוד ועוד ועוד — בכל מקום הוא עומד בראש. את אמריקה העברית ואת חבריו שם לא שכח מעולם. תמיד עורדם, תמיד חיזקם באהבה ובמכתבים. וגם בשבו הנה יגיש מיד לעבודת "קרן התעוד" הוא שוטט ערים, יסד אגודות, עורר את ההפרה העברית והמגביות, פעל על יחידים, קרא לאספות ולישיבות — עד ש כוחותיו ואיש השירה והמעשה נדם לנצח. צר לי עליך, אחי סדר

לא יעשו. הכל בסדר. הם כמה שקטים. אנ שלא יעוררו בהלה נבוה" והועדה האוני הרואים את עצמם מלאות אבק-אריזה; לדעת, סוד השלווה ו לא לדעת, את השיז